

Ichloed Haboniem-Dror BeHolland presenteert

Hadracha

VOOR
DUMMIES

Uitgegeven in het bewegingsjaar 5769

**Madrichienschap in
een boekje!**

**Leiderschap, pedagogiek,
programma's voorbereiden -
alles wat een madriech nodig heeft!**

Inhoudsopgave

<i>Voorwoord</i>	2
<i>De Muis</i>	3
<i>WWWWWH</i>	4
<i>Doel & methode</i>	5
<i>Evaluatie</i>	6
<i>Voor een groep staan</i>	7
<i>Moeilijke kinderen</i>	8
<i>Problemen</i>	9
<i>Leeftijdenschema</i>	10
<i>Vertrouwenspersoon</i>	11
<i>Tien gouden tips</i>	12
<i>EHBO</i>	13
<i>Groepsbinding</i>	14
<i>Leiderschap</i>	15
<i>Do's en don'ts van het madrichiemschap</i>	16
<i>De Bromvlieg</i>	17
<i>Omgaan met ouders</i>	17
<i>Hatikva</i>	18
<i>Od Lo Gamarnoe</i>	18
<i>Leiderschapscitaten</i>	19

Voorwoord

Lieve madrichiem en madrichiem in wording,

Als je in de madrichiem-kamer zit, op een zomerkamp en nog net vanuit de verte de chanichiem hoort schreeuwen rondom het klimrek, terwijl drie andere madrichiem een beetje halfslachtig op een gitaar aan het pingelen zijn en je aan het wegdommelen bent, realiseer je je het misschien niet altijd, maar er komt een hele hoop kijken bij het 'zijn van een madriech'.

In een ideale situatie is een madriech de held van het kamp, altijd met een oog op de hem of haar toegewezen chanichiem en met het andere oog op de ideologie en het stellen van een voorbeeld. Onvermoeibaar en geweldig. Maar realiteit leert ons dat dat niet altijd het geval is. De een is een oratorisch talent, de ander een creatieve duizendpoot en de volgende kan weer nachten wakker liggen van een jk1' er die buikpijn heeft. En alles waar we in te kort schieten proberen we aan te leren. Wie wordt er tenslotte geboren met de (weliswaar zeer kostbare) kennis van de concentratieboog van JK3/4 of welke trigger er beter past bij een kisoetprogramma? Met dit in het achterhoofd hebben wij besloten ons eens op de kop te krabben en een madrieenschap-for-dummies digest samen te stellen.

In het verleden werd namelijk op elk kamp opnieuw het wiel uitgevonden omtrent hadracha-handouts, welke elkaar vaak van kamp tot kamp overlaptten. We hebben deze verzameld en hebben de pedagogiek eens onder de loep genomen en zijn toen tot deze samenstelling gekomen. Dit is een basisopzet die elke jk6 mee zou moeten krijgen gedurende het jaar, zodat we zeker stellen dat elke madriech in ieder geval een minimum aan hadracha tot zijn of haar beschikking heeft gehad. Zo is een ieder van ons, ook voor aankomende generaties verzekerd te weten wat te doen als alle chanichiem de boel in de hens willen steken, of als er anarchie op komst is. Daarnaast kun je er ook nog uit opmaken hoe je programma's maakt en hoe je een doegma kan zijn.

Omdat dit het eerste jaar is dat wij dit in gebruik zullen nemen, zouden wij het appreciëren als jullie, mochten jullie het idee hebben dat iets mist in deze bundel, ons hierover benaderen. Het is tenslotte voor je eigen bestwil. We willen graag afsluiten met de klassieke tekst van Chuck Norris '*Docendo discimus*¹ – door te onderwijzen leren wij.

Namens de chinoechcommissie 5769,

**Joël Serphos,
Esther de Bruijn**

---

¹ Het was eigenlijk de Griekse filosoof Seneca, maar zijn naam klinkt te veel als een automeerk.

De Muis

Wat is de muis? Naast een dier is 'de muis' een 'indelingsschema voor programma'. Het helpt je structuur te brengen in programma als je de 3 onderdelen van de muis in je achterhoofd houdt.

- 1. Kop:** Trigger. Het is leuk om te beginnen met een 'aandachtstrekker' om kort maar krachtig het programma van start te laten gaan, zodat iedereen *wil* opletten. N.B: Kop/Trigger is kort, Pakweg $\frac{1}{4}$ van het programma wat volgt.
- 2. Midden:** Het daadwerkelijke programma. Dit is de speeltuin van de madriech. Hier kun je alles in kwijt, hierin probeer je het doel van je programma er doorheen te drukken. Hier 'draait het om'. Dit mag zo lang duren als je zelf wil, mits de chanichiem hun aandacht erbij kunnen houden.
- 3. Staart:** Sikkoem, slot, einde, conclusie. Voor chanichiem is het belangrijk te beseffen wat ze zojuist hebben meegemaakt, anders blijft het malen door hun hoofdjes. Bovendien wil je ze als madriech nog eenmaal benadrukken wat jij ze hebt willen bijbrengen. Dit doe je in de sikkoem. Een staart kan op verschillende manieren gedaan worden: in de vorm van een kringgesprek, filmpjes, etc. Het belangrijkste aan de sikkoem is dat de kinderen beseffen dat het programma voorbij is, weten waar het over ging en met een afgesloten gevoel weg gaan.

Maar: Je kan ook variëren. Het hoeft niet altijd een muisje te zijn met een klein koppie en een lang dun staartje, je mag er ook een krokodil van maken met een grote kop en een grote dikke staart, of een varkentje met een normaal hoofdje, dik lichaampje en een kort staartje. Zolang je je maar bewust bent van het doel van de muis.

WWWWWH

- **Wie:** Aan wie ga je het programma geven? Welke leeftijd? Welke achtergrond heeft de groep? Jongens/meisjes? Mensen/dieren? Zijn ze moe? Zijn ze actief?
- **Wat:** Wat ga je voor programma geven? Ga je kisoeten? Film kijken? Discussiëren?
- **Wanneer:** Wanneer geef je het programma? 's Morgens? 's Middags? 's Avonds? 's Nachts?
- **Waarom:** Wat is het doel van het programma? Wat wil je dat de kinderen 'mee naar huis nemen'? Wil je ze informeren? Wil je ze onderwijzen? Wil je ze entertainen? Wil je actie bij ze triggeren? Wil je iets in ze wakker maken?
- **Waar(mee):** Wat is er nodig om het programma te realiseren? Wat staat er op de to-do list? Wat moet je van te voren klaar zetten? Heb je tussendoor tijd om dingen nog te halen of verstoort dat programma? Tevens: Waar? Wil je buiten of binnen programma geven? N.B. Houd rekening met het feit dat Haboniem kampen veelal in Nederland plaats vinden en dus zijn we afhankelijk van regenachtig weer.
- **Hoe:** Hoe wil je de link trekken tussen de w's? Hoe wil je van 'Waarom?' (je doel) komen tot de 'Wat'? (je methode) komen. Hoe maak ik van alle w's een programma?

Doel & methode

Wat is een doel? Een doel is het antwoord op de vraag 'wat wil ik met dit programma/kamp bereiken?'.
Wat is een methode? Een methode is het antwoord op de vraag 'wat ga ik doen? Welke handeling ga ik ondernemen?'

Hoe pas ik mijn methode aan aan mijn doel? Elk programma, of je het nou leuk vindt of niet, heeft een doel. Zelfs met 'chillprogramma's' kan je wat bereiken. Het is voor een madriech van belang dat dat doel duidelijk overkomt bij de chanichiem. Daarom moet je secuur zijn in het kiezen van een activiteit, met betrekking tot je doel. Want knutselen om iemand te informeren is net zo iets als voetballen als je viool wilt leren spelen.

Hier een niet-limitatieve mogelijkhedenlijst:

Globaal doel	Eventueel toepasselijke methode²
Informeren	Bronnenprogramma's: filmpjes, teksten, musea.
Overpeinzen	Bronnenprogramma's: pe'oelot met een link naar de eigen gedachten van de chaniech. Dus bijvoorbeeld een discussie of een kisoetwerkje wat besproken kan worden.
Activeren	Kisoetprogramma's: ren-je-rot, weinig stilzitten.
Entertainen	Afleidende programma's: weinig nadenken, weinig achtergrond, relatief veel activiteit.
Groepsbinding	Chill-programma's, emotiedragers zoals muziek, plaatjes of items waaraan herinneringen kleven, sfeer scheppen waarin de chaniech zich op zijn/haar gemak voelt.

---

² Deze opsomming is niet limitatief. Dat wil zeggen dat het af en toe juist goed kan zijn om tegengestelde uit het schema te gebruiken zodat de boodschap die je wilt overbrengen uit een onverwachte hoek komt.

Evaluatie

Wat is evalueren? evalueren -eerde, geëvalueerd - achteraf bespreken om ervan te leren.³

Wat is het belang van evalueren? Het is altijd goed om kritisch te blijven naar jezelf en naar je medemadrichiem. Daarom evalueer je met je team een kamp, tussendoor en aan het einde. Wij willen tevens graag de chanichiem de tijd van hun leven geven en stellen daarom ook prijs op hun mening. Bovendien leren de chanichiem zo dat zij niet enkel consument zijn maar ook actief kunnen bijdragen aan de inhoud van een kamp.

Wat zijn de haken en ogen aan evalueren? Voor jonge JK's is echte 'feedback' nog wat hoog gegrepen, er komt meestal een bedremmeld 'het was leuk, het eten was vies.' Maar voor je team is het belangrijk. Dan heet de kritiek die je krijgt feedback en dit leert je een betere leider te worden. Tevens kan het een uitkomst bieden om zelf je mening te uiten en een einde te maken aan enige ontevredenheid. Hierin schuilt ook de moeilijkheid, want feedback ontvangen is een kunst. Het is moeilijk om te krijgen en om te geven aan anderen.

Omgaan met kritiek

Neem het niet persoonlijk op. Zo is het niet bedoeld en daarmee snijd je alleen jezelf in de vingers.

Schiet niet meteen in de verdediging. Dan ben je zo druk bezig met 'goed praten', dat je niet hoort wat de ander te zeggen heeft en soms heeft de ander wel gelijk.

Neem mee wat je mee wil nemen. Wat anderen te zeggen hebben kan handig zijn om mee te nemen, maar blijf altijd kritisch naar wat zij zeggen. Denk er rustig over na, besef dat ze het goed bedoelen en bedenk je of je erin kan vinden.

Leg het niet meteen naast je neer. Zelfs al ben je het er helemaal niet mee eens, er zit altijd een kern van waarheid in de feedback. Mocht je het echt onzin vinden, vraag uitleg of hanteer de volgende regel:

1. Men zegt het → het ligt aan de criticus
2. Men zegt het → denk er eens over na
3. Men zegt het → het is een feit, dus doe er wat aan.

Geven van kritiek

Maak het niet persoonlijk. Naast medemadrichiem zijn we allemaal vrienden, dat is af en toe moeilijk in de samenwerking. Zorg dat je die twee zaken goed uit elkaar kan houden.

Begin met iets positiefs. Het kan voor de ontvanger moeilijk zijn ongezoeten kritiek te krijgen. Het verschil in feedback en kritiek ligt 'm dan ook in het feit dat feedback een positieve draai geeft aan kritiek.

Wees eerlijk. Maak van je hart geen moordkuil. Als je dingen te lang binnen houdt dan floepen ze er op de meest onhandige tijden opeens uit. Dit zorgt af en toe voor nare situaties en daarom kan je maar beter gelijk eerlijk zijn.

Wees snel, duidelijk en compleet. Besef dat het voor je toehoorder moeilijk kan zijn om te gaan met wat je zegt dus wees snel en pijnloos, als een pleister, kortom maak er geen Shakespeare van maar wees wel compleet want anders kun je je opmaken voor een tweede sessie.

---

³ Dikke van Dale 2008

Voor een groep staan

Als madriech sta je constant voor groepen, maar niet iedereen houdt daar even veel van. Vandaar de volgende tips:

- 1. Let op je houding:** Dit klinkt stom maar is essentieel. Sta rechtop, kijk de groep zo veel mogelijk aan (niet staren). Vind je oogcontact moeilijk? Trek dan een denkbeeldig lijntje boven hun hoofden en volg deze. Hierdoor denkt men dat je hun aankijkt, maar in feite staar je in de leegte. Handen uit de zakken. Voeten naast elkaar. Maak zo klein mogelijke handbewegingen.
- 2. Let op het spreken:** Praat rustig en duidelijk. Als jij het gevoel hebt dat je in slow motion praat, dan is het waarschijnlijk een prima tempo. Ar-ti-ku-leer! Als je onverstaanbaar bent ben je tevens saai en zit JK1 tegen het plafond. Als je gebruik maakt van verschillende toonhoogtes en volumenevies dan blijven mensen geïnteresseerd. Als je zelf enthousiast bent dan breng je dit vaak beter over.
- 3. Let op het overzicht:** Hou de chanichiem zelf actief bij programma want 'als er een schaap over de dam is, volgen er meer'. Controleer of er een aantal zit te suffen door het uitbreken van de vorige nacht, of te kletsen omdat Israël de ver-van-je-bed-show is. Animeer ze om ze goed op te laten letten.
- 4. Wees 'de leider':** Doegma ishiet. Jij bent de madriech, jij bent diegene naar wie de chanichiem luisteren en beseft dat. Ga goed met die 'macht' om. Beseft ook dat je een voorbeeld bent, dus als jij niks doet tijdens programma dan doen de chanichiem niks. Dit geldt ook voor 'slecht' gedrag. Chanichiem zien, horen en voelen alles.
- 5. Wees 'de leider':** Met het vorige punt wilden wij jullie graag aanmoedigen om zo dicht mogelijk bij jezelf te blijven en jezelf zo dicht mogelijk bij de perfecte madriech te laten zijn. Met dit punt erkennen wij dat iedereen menselijk is. Iedereen heeft rotdagen, iedereen zit er op een kamp minstens één keer doorheen, iedereen heeft slaap nodig en iedereen heeft zo zijn sterke kanten. De kunst is om dit voor de groep uit te balanceren en te verbergen. Voel jij je minder prettig dan kun je altijd aan je medemadrichiem vragen of zij het van je over kunnen nemen. Merk je dat je slecht functioneert tijdens programma vanwege slaapgebrek? Regel dit dan ook met je medemadrichiem. Maar als je in de programmazaal bent en met de chanichiem omgaat, dan bestaat diegene niet. Boos worden om slaap gebrek of eigen problemen is onmogelijk en uit den boze.

Moeilijke kinderen

Moeilijke kinderen heb je in alle soorten en maten. Sommige kinderen hebben stoornissen, sommige kinderen hebben last van te weinig aandacht vanuit huis, sommige kinderen worden doodgeknuffeld, etc. Wij moeten een hele week op ze letten en met ze omgaan. Dat is een hele verantwoordelijkheid en kan best soms zwaar en lastig zijn. Daarom wat tips:

1. **Hyperactieve kinderen en kinderen met concentratiestoornissen (ADHD)**

- Wees duidelijk. Termen als 'normaal' ('doe normaal!') zijn niet te definiëren voor kleine kinderen en dus kunnen ze hier niks mee. Leg ze uit wat je vervelend vindt en wat je verwacht, dus ook wat er op het programma staat.
- Verlies nooit je geduld en blijf de madrich. Je bent niet hun 'homie'.
- Wees rechtlijnig. Geen water bij de wijn. Wil een chaniech niet meewerken, dan is het 'my way or the highway'.
- Accepteer dat ze druk zijn en laat ze stoom afblazen, maar calculeer dit in.

2. **Stille, gesloten en verdwijnende kinderen**

- Creëer een 'veilige omgeving'.
- Probeer ze positief bij programma te betrekken.
- Accepteer dat iedereen zijn eigen tempo heeft.
- Zet ze niet voor het blok, je weet niet wat er schuil gaat achter het gezichtje.
- Probeer in te spelen op de behoefte van de chaniech. Praat als een chaniech de aanleiding geeft eens serieus met hem/haar over waarom hij/zo zo stil is, maar dwing niks af. Vertrouwen moet je winnen.

3. **Ongeïnteresseerde, rebelse en nukkige kinderen**

- Probeer de chaniech positieve aandacht te geven, niet enkel negatieve want dat is in de lijn der verwachtingen van de chaniech.
- Probeer de interesse van de chaniech te wekken door het naar zijn/haar niveau te brengen, maar zet jezelf niet voor aap want je wil niet de enigszins kalende leraar zijn die nog steeds groet met 'Yo!'.
- Wijk niet in programma voor hem of haar. Ga niet je schema aanpassen of iets anders doen. De wereld draait nou eenmaal ook om anderen.

Problemen

Naast moeilijke kinderen kennen we ook de categorie 'probleemkinderen'. 'Probleemkinderen' kunnen o.a. zijn: kinderen met een instabiele thuissituatie, kinderen met puberteitsgerelateerde problemen, kinderen met trauma's op de achtergrond of kinderen met 'problemen van andere aard'.

Tips:

- 1. Instabiele thuissituatie:** Kan uitmonden in verschillende klachten. Destructief gedrag, heimwee, schommeling van buien, etc. Hiermee omgaan is moeilijk omdat het vaak fases zijn. N.B. Lever nooit kritiek op de thuissituatie of op de ouders want vaak bevinden deze kinderen zich al op een kruising van emoties.
Luister, bied hulp aan waar nodig en probeer het in perspectief te zetten voor de chaniech.
- 2. Kinderen met puberteitsgerelateerde problemen:** Dit kan uitmonden in haantjesgedrag, verwarring over seksualiteit en hilariteit over alles wat daarmee te maken heeft en emotionele achtbaanscenario's. Besef dat ieder kind op zijn eigen manier door dit oerwoud van hormonen moet komen. Sommige kinderen ervaren het anders dan anderen. Laat ze 'goed gedrag' zien maar laat de chanichiem vrij om zelf keuzes te maken. Wees de begeleidende factor in het geheel.
- 3. Kinderen met trauma's op de achtergrond:** Soms is het bekend van een chanich dat er zich nare dingen hebben afgespeeld in het verleden van de chaniech, maar soms ook niet. Chanichiem met trauma's zijn vaak niet 'te herkennen' ze zijn niet zielig, of 'eng'. Ze blijven gewoon chanichiem en kinderen. Af en toe biedt achtergrondinformatie wel inzicht in het gedrag van een chaniech. Als een kind erover begint, bekijk dan de ernst van het trauma. Hang het nooit aan de grote klok en neem het niet mee naar huis. Wees de schouder om op te huilen en sta klaar voor de chaniech. Probeer je te verplaatsen in de situatie. Zo krijg je een beter beeld van wat er in de chaniech omgaat.
- 4. Kinderen met 'problemen van andere aard':** Als je merkt dat je chaniech iets dwars zit, maar je weet niet wat, bijvoorbeeld chanichiem die niet meer willen eten: neem het serieus, maar niet te serieus. Kinderen met een eetstoornis zullen niet gaan eten, omdat jij zegt dat ze moeten eten. Probeer het in de hand te houden en geef tijdig aan wanneer het niet meer werkt.

Leeftijdenschema

WWWWWH	JK12	JK34	JK56
Wie	Kleine kindjes, jong, 6 t/m 10.	Beginnende pubers, 11 t/m 15.	Jongvolwassenen, 16 & 17.
Wat	Veel variatie, veel programma is dus een vereiste. Kisjoeten, rennen, actieve dingen doen.	Oefenen met discussiëren, maar ook blijven rennen e.d. Een goede mix tussen serieus en grappige programma's.	Hadracha en inhoudsvolle discussies. Veel kennis-programma's en handvaten om zelf te leiden.
Wanneer	's Ochtends en 's middags zijn deze chanichiem op hun best. 's avonds kun je ze opvegen.	's Ochtends zijn ze meestal moe en recalcitrant van het uitbreken gisteravond, maar 's middags en vroeg op de avond zijn meer 'hun ding'.	De hele dag door moeten ze actief zijn. Dit kan je als madriech van oudere JK's eisen. 's Avonds een vent, 's ochtends een vent.
Waarom	Houd je doelen klein en weinig complex. Veel doelen om te informeren, ze hebben weinig kennis maar kunnen absorberen als een spons.	Probeer om met je doel aan te zetten tot overpeinzen. De chanichiem in puberteit ontwikkelen een 'eigen duidelijke identiteit' en wij willen daar deel van uit maken.	Probeer ze met je doel te activeren. Probeer ze hun verantwoordelijkheden binnen Haboniem of met betrekking tot het onderwerp wat je behandelt, te laten verkennen.
Waarmee	Gebruik alles wat voorhanden ligt. Hoe meer attributen, hoe beter. Fantasie hebben ze vaak te over, dus verkleden, schminken, poppen, etc. Als je kisjoet doe dat dan met varia aan materialen. Zo houd je ze langer bezig.	Sfeer scheppen tijdens programma is nog wel echt belangrijk. Vergeet niet dat ze kinderen zijn, dus dat je ze, zelfs tijdens een serieus programma, nog moet betoveren.	Bronnen: teksten, films, muziek. Alles wat jou interesseert en kan raken, werkt voor de chanichiem waarschijnlijk ook. Let er wel op dat ze chanichiem zijn en dus beschermd moeten worden voor bepaalde invloeden.
Hoe	Houd het simpel en tof het op. Onderschat ze niet.	Daag ze uit.	Overspoel ze en sleep ze mee.

Vertrouwenspersoon

Omdat zo'n week heftig kan zijn, en in zo'n kamphuis we allemaal redelijk dicht op elkaar zitten komen er wel eens verstopte emoties bij chanichiem naar boven. Het kan dus voorkomen dat een chaniech je in vertrouwen neemt met betrekking tot een probleem of een geheim wat heel groot is. Wat doe je dan? Het stappenplan (dat rijmt...).

1. **Kwalificeer de ernst van de situatie.** Als een chaniech je het geheim alleen wil vertellen als je het nooit doorvertelt, dan mag je dit NOOIT beloven. Als jij denkt dat jij zo'n probleem of het geheim niet 'van je af kan zetten' om adequate hulp te bieden, vraag dan aan de chaniech of hij of zij het goed vindt om het geheim aan een medemadriech/madriecha of de Habo-vertrouwenspersoon te vertellen.
2. **Luister.** Wees er voor de chanich. De vertrouwensband die je op dat moment hebt opgebouwd is blijkbaar belangrijk voor de chaniech in kwestie, maar raakt ook snel in het gedrang als je of je ervoor afsluit of er teveel van verwacht. Laat de chaniech het tempo bepalen.
3. **Reageer.** Het lijkt vanzelfsprekend maar het is voor een chaniech die zojuist zijn of haar ei bij jou heeft gelegd belangrijk om te zien dat dit is aangekomen. Reageer naar jouw eigen gevoel van gepaste intimiteit.
4. **Kwalificeer opnieuw de situatie.** Je bent inmiddels bekend met het geheim of het probleem van de chaniech. Stel jezelf de volgende vragen: heeft dit verdere gevolgen voor de veiligheid van de chaniech tijdens het kamp? Heeft dit verdere gevolgen voor de veiligheid chaniech buiten het kamp?
5. **Ga naar de vertrouwenspersoon.** Inderdaad, in elk mazkiroet zit een vertrouwenspersoon. Deze is belast met het emotionele wel en wee van de chanichiem en heeft de juiste contacten om adequaat te reageren. In elk geval dient de vertrouwenspersoon en ALLEEN de vertrouwenspersoon ingelicht te worden. Deze zal helpen bij het inschatten van de ernst van de situatie voor de veiligheid van het verblijf van de chaniech op het kamp en eventuele verantwoordelijkheden of stappen voor buiten het kamp. Want ook dan zijn onze chanichiem onze chanichiem.
6. **Maak van een mug geen olifant en van een olifant geen mug.** Probeer helder na te denken als je dit stappenplan doorloopt. Je kent jezelf het beste. Jij weet wat jij aan kan qua begeleiding. Jij weet dondersgoed wanneer een situatie uit de hand loopt. Onthoud in ieder geval dat jij feitelijk verantwoordelijk bent voor het wel en wee van je chanichiem maar dat je het ook aan ze verschuldigd bent een vaste factor in het geheel te zijn. Hou het rustig. En ook na een machanee. Probeer voor jezelf helder te hebben of hetgeen waar de chaniech je bij betrokken heeft, je daar na het machanee ook nog bij betrokken wilt zijn. Een chaniech verwacht misschien van je, nadat hij of zij zijn verhaal gedaan heeft, je betrokken zult blijven, maar misschien wil of kan je dat niet. Wees daar dus duidelijk in naar de chaniech toe. De vertrouwenspersoon is er ook voor om na een machanee contact te houden met de chaniech, dus leg dat ook uit aan de chaniech, zodat hij of zij zich niet vergeten zal voelen en ook niet het gevoel zal krijgen dat jij het niet belangrijk vindt.

Tien gouden tips

Ook wel: 'raak niet in paniek'

- 1. Te veel tijd over?** Het gebeurt wel eens dat je veel tijd over hebt. Daarom is het altijd handig een plan B te hebben of tien spelletjes (kya, het handenspel, krantenmeppertje).
- 2. Te weinig tijd?** Rond eerder af, zodat je nog wel goed kan sikkoemen, of doe de sikkoem in het volgende programma-onderdeel.
- 3. Buitenprogramma en het regent?** Maak een B-alternatief (B staat voor binnen).
- 4. De groep is niet rustig te krijgen?** Laat programma maar even wachten. Ga rennen, springen, schreeuwen. Raak die energie kwijt. Speel in op de behoefte van de groep.
- 5. De materialen waarop je had gerekend zijn niet aanwezig?** Probeer snel een alternatief voor de materialen te verzinnen; geen verf dan stiften, geen stiften dan potloden. Is dit onmogelijk dan is schuiven meestal het handigst. Verplaats een ander programma of een B-programma naar nu en schuif het incomplete programma naar achter.
- 6. De chanichiem misdragen zich ernstig?** Wees streng en ga het gesprek aan. Blijf bij straffen binnen de grenzen van functionaliteit en proportionaliteit. Eerst praten, dan vermanen, dan schreeuwen. Schreeuwen en dreigen zijn tekenen van zwakte.
- 7. Ruzie in het madrichiemteam?** Hou het probleem buiten de programma's. Praat het zo snel mogelijk uit en zoek naar een oplossing voor op het kamp. Je kan niet altijd leiden met je beste vriendjes, soms moet je samenwerken met mensen die je minder liggen.
- 8. Een chaniech heeft je betrap op minder 'doegma ishiet-gedrag' op Haboniem?** Probeer zo veel mogelijk te voorkomen dat dit gebeurt. Dit kun je doen door je gewoon goed te gedragen, of uit het zicht te blijven van chanichiem. Mocht het toch onverhoopt zijn gebeurd, ga dan het gesprek aan.
- 9. Een chanich heeft je betrap op minder 'doegma ishiet-gedrag' buiten Haboniem?** Probeer dit wederom te voorkomen door je goed te gedragen of uit het zicht te blijven van de chanichiem. Anders ga je gewoon weer het gesprek aan.
- 10. De hemel komt op je hoofd vallen?** Ontspan. Adem in, adem uit. Tel tot tien als daar de tijd voor is. Eerst incasseren en dan pas reageren.

EHBO

In de EHBO-instructies zitten vrij belangrijke punten voor het eerste hulp verlenen aan kinderen, die iedereen kan en mag, en in sommige situaties zelfs moet, doen. Zelfs al ben je niet in bezit van een EHBO diploma, alleen omdat je de madrich, bent ben je het aan de chaniech verplicht:

1. **Let op gevaar.** Zorg dat jijzelf, andere kinderen en het kind in kwestie geen gevaar lopen. Neem zo nodig maatregelen om een veilige situatie te creëren. (Op de openbare weg i.v.m. auto's, brand e.d.)
2. **Ga na wat er is gebeurd en daarna wat het kind mankeert.** Vraag aan het kind wat er is gebeurd. Reageert het kind niet meer? Vraag het aan omstanders. Daarna mag je kijken wat het kind mankeert, ook dat gaat in stappen:
3. 1. Vitale functie-check. Is het kind bij bewustzijn? Is kind aan het ademen? Is de bloedsomloop in orde?
2. Controleer het lichaam op letsel: kneuzingen, botbreuken etc.
4. **Stel het kind gerust en zorg voor beschutting.** Vaak is het kind bang en ongerust. Als jij hierin mee gaat heb je kans op paniek, dus spreek langzaam en duidelijk en leg het kind uit wat de volgende stapjes zijn. Kinderen geven over het algemeen zelf goed aan wat ze kunnen en niet, dwing ze niet te bewegen o.i.d.
5. **Zorg voor professionele hulp.** In Habo's geval betekent dat dat je de EHBO-gediplomeerde haalt. Die zal inschatten wat te doen en hoe te handelen. Zonder diploma mag niemand anders dit en zou je het kind in gevaar kunnen brengen.
6. **Help het kind op de plaats waar het ligt of zit.** Verlies het niet uit het oog indien de situatie verslechtert. Er kan ook eventueel onzichtbaar trauma zijn. Is de situatie onveilig, dan moet je het horizontaal verplaatsen in de positie hoe het zat of lag.

Bron: Eerste hulp aan kinderen, Stichting Oranje Kruis

Groepsbinding

Het is belangrijk om een goed functionerende groep te hebben binnen Haboniem. Samen sta je immers sterk. Het vormen van een eenheid is van belang omdat wij een sociale inslag hebben, omdat chanichiem samen moeten werken en een sterke groep ook van een sterke binding met Haboniem impliceert. Wij streven 'gebondenheid in verscheidenheid' na. Dit kan ook van pas komen voor de madrichiemgroep. Groepsbinding bestaat uit een aantal facetten:

1. **Het creëren van een vertrouwde omgeving:** Deze heeft al eerder de revue gepasseerd. Op Haboniem proberen we een sfeer te scheppen waarin chanichiem zich veilig en vertrouwd voelen. Dit kan worden bereikt d.m.v. van sfeerscheppers zoals kaarsjes en muziek, maar ook d.m.v. het altijd klaar staan voor de chanichiem.
2. **Het 'delen van zaken':** Omdat wij een socialistische inslag hebben, delen wij zaken, maar dat is meer omvattend dan enkel goederen. Het is goed voor een groep om tevens emoties en eigenschappen te delen. De groep is een klankbord voor het zelfbeeld van de chaniech.
3. **Het doen van 'impossible missions':** Als de groep staat voor een eigenlijk onmogelijk te voltooien opdracht welke zij met z'n allen wellicht nog wel gedaan krijgen, dan bindt dit.
4. **Het accepteren van elkaars min- en pluspunten:** Het kan goed zijn programma's te doen waarin elkaars min- of pluspunten worden benadrukt, en ze elkaar leren aan te vullen.
5. **Het creëren van vertrouwen:** Naast de vertrouwde omgeving, waarin chanichiem het idee hebben dat ze geaccepteerd worden en ze zich vrij voelen zich uit te drukken, moeten de chanichiem van elkaar op aan kunnen. Hiervoor zijn 'management'-opdrachten of spelletjes goed, waarbij ze elkaar moeten opvangen of ondersteunen.

N.B. Belangrijk is dat we geen illusie proberen te creëren maar echt een groep hechter te maken. Het is daarom belangrijk de 'sfeer' goed aan te voelen.

Leiderschap

Wat is een leider? Een leider is (iemand die)...

- ...verantwoordelijkheid neemt voor zijn eigen daden
- ...verantwoordelijkheid neemt voor het geheel waar hij of zij deel van uitmaakt
- ...durft te kiezen
- ...inspireert
- ...motiveert
- ...iemand die weet andere te raken
- ...iemand die een andere invalshoek weet te vinden
- ...iemand die altijd klaar staat
- ...iemand vol enthousiasme
- ...iemand die weet andere enthousiast te maken
- ...iemand die niet bang is
- ...iemand die bereidt zichzelf op te offeren voor zijn of haar idealen
- ...iemand tegen wie iedereen opkijkt
- ...iemand die zegt wat hij doet
- ...iemand die niet bang is voor kritische geluiden
- ...iemand die om kan gaan met kritiek
- ...iemand met een overdosis charisma
- ...iemand die weet te betoveren
- ...iemand die weet te overdonderen
- ...iemand met idealen
- ...iemand wiens idealen zijn leven leiden en hem of haar door keuzes loodsen
- ...iemand met een visie
- ...iemand met creativiteit
- ...iemand met compassie
- ...iemand met intelligentie
- ...iemand met inzicht
- ...iemand met doorzettingsvermogen.

Do's and don'ts van het madrichienschap

Do's

Wees altijd voorbereid. Hierdoor sta je nooit voor verrassingen en nooit met je mond vol tanden. Al die momenten waarop jij stilvalt en de JK een revolutie begint, zijn te voorkomen door goede voorbereiding.

Neem jezelf serieus. Als jij dat doet heb je grote kans dat de chanichiem dat ook doen. Neem jezelf serieus maar niet té serieus. Er moet wel plaats blijven voor grapjes.

Vergaar kennis. Hoe meer je weet, hoe meer je oefent in het voor groepen staan, hoe beter je wordt en des te meer respect je krijgt van de chanichiem.

Vertel zo vaak als je kan de waarheid. In morele dilemma's is het in onze optiek altijd het beste om zo dicht mogelijk bij de waarheid te blijven maar het kan ook een keuze zijn om de 'illusie' van de 'doegma ishiet' hoog te houden.

Geef het toe als je iets niet weet. Verzin niet zomaar iets als je geen antwoord hebt op een vraag van een chaniech. Zoek het op of vraag het aan een medemadriech.

Blijf rustig. Blijf rustig in alle situaties. Als het gaat om momenten dat chanichiem niet naar je luisteren, chanichiem in de problemen zitten of medemadrichiem je hondsol maken: blijf rustig.

Don'ts

Probeer niet 'je beste vriend' van de chanichiem te zijn. Wees lief, vriendelijk, creatief, level maar blijf de madriech.

Beloof nooit dingen waarvan je niet zeker weet of je ze waar kan maken. Dingen zoals 'Ja, ik zal het nooit doorvertellen' zijn loze beloften die chanichiem onthouden en waar jij spijt van krijgt.

Spreek je medemadrichiem nooit tegen waar de chanichiem bij zijn. Als een medemadriech iets zegt waar jij je niet in kan vinden of wat in jouw optiek onzin is, verbeter diegene dan 'achter de schermen'.

Verlies nooit je verantwoordelijkheden uit het oog. Het Habo-oerwoud voor chanichiem bestaat ook voor madrichiem. Chillen met je JK-genootjes is soms veel leuker dan een oogje in het zeil houden terwijl de chanichiem op de wip zitten, maar jouw prioriteit ligt toch echt bij de chanichiem.

Roken, schelden of andere verboden dingen doen in het bijzijn van chanichiem.

Chanichiem moeten de illusie hebben dat madrichiem niet roken of andere verboden dingen doen. Ook schelden geeft een slecht beeld weer, want chanichiem zien jou als een voorbeeld en zullen jouw gedrag kopiëren.

Even geen zin hebben in je chanichiem. Als een chanich ergens mee zit en je bent moe of hebt er even geen zin in, snauw die persoon dan niet af en blijf geïnteresseerd en als je het echt even niet trekt, zorg er dan voor dat een andere madriech je aflost.

De Bromvlieg

Begin bij jezelf

Respect

Oops Auch!

Meedoen

Verantwoordelijkheid/vertrouwen

Luisteren naar elkaar

Inzet en inleven in anderen

Eerlijkheid

Gelijkheid

Omgaan met ouders

Tips volgens de 'zachtaardige' methode:

- Wees vriendelijk en geduldig
- Bekijk zaken vanuit het perspectief van de ouders
- Schreeuw nooit tegen ouders (of wie dan ook)
- Ga er niet vanuit dat ouders weten hoe Haboniem-Dror werkt
- Doe nooit een loze belofte aan een boze/bezorgde ouder – je kan beter op 'safe' spelen, ook als dat meer geduld van de ouder vergt
- Wees assertief, je spreekt altijd namens de beweging, niet alleen namens jezelf
- Soms hoef je alleen maar een luisterend oor voor de ouder te zijn, je hoeft niet altijd te reageren of proberen elk probleem op te lossen
- Neem nooit iets te persoonlijk op, en onthoud dat er altijd een mazkiroet (en sjaliach) is om je te steunen

Dingen die je nooit moet zeggen, tips volgens de Koekoek-methode:

- 'Nee, uw kind is niet speciaal/bijzonder'
- 'Je kind wordt gepest? Vind je het gek?'
- 'Wat lijkt uw dochter op u! Maar dat trekt wel weer bij'
- 'Sinds ik uw kind afdeling heb gegeven ben ik pro-abortus'
- 'Ja, uw dochter is 12, maar wij discrimineren niet op leeftijd'

Hatikva

(Fonetisch)

Kol od balevav penima
Nefesj jechoedi homi'ja
Oelefa'aatee mizrach kadima
Ajien le Tsi'jon tsofi'ja
Od lo avda tikvatenoe
Ha tikva bat shnot alpayim:
Lehijot am chofsjie be'artseenoe
Erets Tsi'jon ve Jeroesjalajiem

(Vertaling)

Zolang in het hart, van binnen,
Een Joodse ziel levendig is
En naar het oosten, vooruit,
Het oog naar Zion kijkt
Is onze hoop nog niet verloren
De hoop die al tweeduizend jaren leeft
Een vrij volk te zijn in ons land
Het land van Zion en Jeruzalem

Od lo Garmanoe

(Fonetisch)

Od lo gamarnoe
Veshoev lechan chazarnoe
Liyot beyachad pa'am shniya
Kmo sharsheret shekosheret
He'avar el he'atied
Anoe kan chazakiem
Anoe dror ve'haboniem

(Engelse vertaling)

We are not yet spent
And so we have returned
To be together once more
Like a chain which links
The past to the future
We are strong
We are Dror and Habonim

Chalom baninoe sjalom od lo rainoe
Aval gam ze me'od karov
Oe'weko'ach hatikva
She'od nireh yamiam toviem
Anoe lo nirta'iem
Anoe dror we'haboniem

We have built a dream
Peace we have not yet seen
But this too will not take long
And with the strength of hope
That we will see good times again
We are not afraid
We are Dror and Habonim

Panenoel el derech kasja
Aroeka hie roeba hie aliya
Ein davar asinoe kvar
Dei harbe vegam im
Jesj ratzon vechazon
Ein zo biglal agadah

We are facing a difficult journey
The long road to aliyah
But do not worry, we are preparing
And with will and vision
It will be no fairytale.

Leiderschapscitaten

Een aantal quotes over leiderschap ter inspiratie:

De kunst van het communiceren is de taal van leiderschap.

James Humes

Leiderschap en educatie zijn evenredig aan elkaar.

John F. Kennedy

Ik weet niet wat leiderschap is. Je kunt het niet aanraken. Je kunt het niet voelen. Het is niet tastbaar. Maar ik weet wel dit: je herkent het als je het ziet.

Robert L. Ehrlich

Voorbeeld is leiderschap.

Albert Schweitzer

Onderwijs is de bron van leiderschap.

Wendell Willkie

Leiderschap dient geboren te worden uit het begrip voor de wensen van degenen die erdoor beïnvloed dienen te worden.

Marian Anderson

Leiderschap blijkt niet uit je woorden maar uit je houding en daden.

Harold S. Geneen

Leiderschap vereist de moed om beslissingen te nemen waar de volgende generatie profijt van heeft.

Alan Autry

Leiderschap is het voeden van iemands potentie om beter te worden.

Bill Bradley

Leiderschap is het doen wat volgens jou juist is – zelfs wanneer een grote groep stemmen om jou heen jou probeert te overtuigen dat je het fout hebt.

Robert. L. Ehrlich